

Nr 607

Av herr **Jonsson m.fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 69, angående upprustning av forskning, försök och högre undervisning på jordbruks- och trädgårdsområdena.*

(Lika lydande med motion nr 695 i Andra kammaren)

I proposition nr 69 har framlagts förslag till upprustning och effektivare organisation av forskning, försök och högre undervisning på jordbruks- och trädgårdsområdena. Organisatoriskt innebär förslaget, som i huvudsak bygger på jordbrukshögskoleutredningens betänkande, den betydande förändringen, att såväl försöksverksamhet som forskning och högre undervisning framdeles avses ingå i gemensamma institutioner vid lantbrukshögskolan. Den statliga försöksverksamheten på berörda områden, som nu handhas av tre särskilda försöksanstalter, skall således handläggas av i institutionerna ingående försöksavdelningar. I nämnda avseende överensstämmer förslaget med vad som förordats av utredningen.

I vad avser ledningen och anordningen av verksamheten vid lantbrukshögskolan avviker emellertid det i propositionen framlagda förslaget i ett väsentligt avseende från utredningens betänkande. I detta hade nämligen föreslagits, att det med hänsyn till försöksverksamhetens omfattning och betydelse skulle för dennas ledning finnas en särskild befattningshavare, benämnd försöksdirektör. Denne skulle således företräda den programbundna försöksverksamheten och därvid bl. a. tillse, att jordbrukets och trädgårdsnäringens intressen beaktas inom ifrågavarande verksamhet, medan högskolans rektor skulle företräda forskning och undervisning. Försöksdirektören avsågs skola intaga en självständig ställning gentemot rektor och liksom denne i sin ämbetsutövning lyda direkt under högskolans styrelse. I propositionen har departementschefen anfört, att en fastare organisation och en effektivare verksamhet vid högskolan med större möjligheter att tillvarataga »även det praktiska lantbrukets intressen» synes enligt hans mening bättre kunna uppnås med en högste befattningshavare än med två närmast parallellställda ledande befattningshavare. Det finns sålunda — enligt departementschefen — ingen anledning att ha skilda chefer och förespråkare för å ena sidan forskningen och undervisningen och å andra sidan försöksverksamheten. Uppgiften att leda och

samordna verksamheten vid högskolan har därför föreslagits skola i sin helhet åvila rektor. För att biträda denne vid handläggningen av organisatoriska och förvaltningsmässiga frågor inom försöksverksamheten skall enligt propositionen finnas en särskild befattningshavare, benämnd försöksintendent. Dennes arbetsuppgifter och ställning är dock inte närmare preciserade utan blir helt beroende på rektors beslut. En följd av nu nämnda förslag är vidare, att rektor skall bli ordförande även i högskolans försökskollegium.

Enligt vår mening innebär det i propositionen framlagda förslaget en påtaglig försvagning av försöksverksamhetens ställning och en allvarlig risk för att denna för det praktiska jordbruket och trädgårdsnäringen synnerligen betydelsefulla verksamhet trängs tillbaka. Härför talar icke minst det skälet, att de arbetsuppgifter, som skulle åvila rektor, redan i vad avser den enligt nuvarande ordning på honom ankommande ledningen och samordningen av undervisning och forskning efter hand blivit så omfattande, att det icke torde bli möjligt för honom att därtill inte bara handha motsvarande funktioner för försöksverksamhetens del utan även ha ansvaret för dennas utveckling och anpassning till jordbrukets och trädgårdsnäringens aktuella behov. Det har i propositionen visserligen uttalats, att det blir nödvändigt att bereda rektor möjlighet att uteslutande ägna sig åt rektorsämbetet. Även om detta hittills icke formellt varit fallet, har dock i realiteten en dylik ordning i huvudsak redan måst tillämpas på grund av omfattningen av de arbetsuppgifter, som nu ankommer på rektor. Det bör därtill uppmärksammas, att de ledande och samordnande uppgifter, som med nuvarande organisation handhas av överinspektören för försöksväsendet och cheferna för de tre särskilda försöksanstalterna, enligt propositionen i allt väsentligt skulle komma att överföras på rektor. Därtill kommer, att den avsedda uppdelningen av försöksverksamheten på ett flertal avdelningar, som skall ingå i högskolans olika institutioner, gör det än mer angeläget och betydelsefullt med en samordnande kraft, som helt kan ägna sig åt den centrala ledningen av försöksverksamheten. De senare årens utveckling har klart visat, att uppgifterna inom denna blir mer och mer komplicerade och att deras lösande kräver samverkan mellan på olika avsnitt specialiserade institutioner och försöksmän. Som lantbrukshögskolans styrelse framhållit i sitt remissyttrande är det vidare av betydelse för en effektiv uppläggning av verksamheten att det finns en befattningshavare med samlad överblick och erfarenhet, som har möjlighet att medverka redan vid planläggningen av försöksprogrammen inom de olika försöksavdelningarna. Tilläggas må också, att den fortgående, allt snabbare utvecklingen inom näringarna väsentligt ökat kraven på samverkan från försöksverksamhetens sida vid lösandet av olika spörs-

mål. Med all säkerhet kommer det därför att föreligga stora och många gånger svårlösta avvägningsproblem, när det gäller att avgöra på vad sätt försöksverksamhetens resurser skall disponeras och utnyttjas. Detta markerar ytterligare behovet av en särskild, samordnande ledare för försöksverksamheten, som är föredragande i och direkt underställd högskolans styrelse. En annan fråga, som under senare tid fått allt större betydelse och som också ökar behovet av en särskild, samordnande företrädare för försöksverksamheten, är sätten och formerna för publicering av de i denna framkomna resultaten. Slutligen må påpekas, att högskolans styrelse tills vidare även avses skola fungera som överstyrelse för vissa anstalter på lantbrukets område i fråga om inspektion, försöksplaners fastställande, anslagsfrågor m. m. Dessa uppgifter sammanhänger intimt med den vid högskolan bedrivna försöksverksamheten. Även sedan högskolestyrelsens funktion som överstyrelse för dessa anstalter upphört, måste därför en omfattande samverkan mellan dem och högskolans försöksverksamhet förekomma. Dessa frågor ställer ytterligare krav på att det vid högskolan finns en befattningshavare i chefsställning, som företräder hela försöksverksamheten och även utåt svarar för dennas gemensamma problem.

Enligt vår mening har således försöksverksamheten en sådan betydelse och vidare är de med dennas ledning förknippade samordningsproblemen av sådan omfattning, att det för dessas handläggning krävs en särskild, direkt under högskolestyrelsen sorterande chef. Vi instämmer därför i det av högskoleutredningen framlagda förslaget om inrättande av en tjänst som försöksdirektör, jämställd med rektor. Som ett skäl mot en sådan anordning har uttryckts farhågor för att det kan uppstå ett motsatsförhållande mellan de båda cheftjänstemännen. Häremot kan dock anföras, att det under de mer än tio år, då det vid högskolan funnits såväl en rektor som en överinspektör för försöksväsendet, har — vilket allmänt omvittnats — samarbetet dem emellan fungerat friktionsfritt. I anslutning härtill vill vi vidare i likhet med utredningen framhålla, att försöksdirektörsbefattningen ingalunda eliminerar behovet av en tjänsteman för sådana arbetsuppgifter, som avsetts skola ankomma på försöksintendenten. Denne bör emellertid vara underställd försöksdirektören och biträda honom i hans omfattande och krävande ämbetsutövning. Med vårt ändringsyrkande följer vidare, att försöksdirektören skall vara ordförande i försökskollegiet och i dess tre sektioner samt vid försöksledarmötet.

På grund av vad sålunda anförts hemställer vi,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 69 angående forskning, försök och undervisning på jordbruks- och trädgårdsområdena måtte besluta, att det i

enlighet med jordbrukshögskoleutredningens förslag för försöksverksamhetens ledning blir en tjänst som försöksdirektör vid lantbrukshögskolan.

Stockholm den 7 april 1961

Jon N. Jonsson

G. Elofsson

Nils-Eric Gustafsson

Oscar Carlsson

Uno Hedström

Bertil Jonasson

Harald Pettersson